

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös agrárpolitika jövője 2013 után (kiegészítő vélemény)

(2009/C 318/12)

Előadó: **Adalbert KIENLE**

2009. február 24-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy az Eljárási Szabályzat végrehajtási rendelkezései 29. cikkének A. pontja alapján kiegészítő véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

„A közös agrárpolitika jövője 2013 után”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. szeptember 2-án elfogadta véleményét. (Előadó: Adalbert KIENLE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. szeptember 30 és 2009. október 1-jén tartott, 456. plenáris ülésén (a 2009. szeptember 30-i ülésnapon) 167 szavazattal 3 ellenében, 13 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Az EGSZB szerepe a KAP továbbfejlesztésének folyamatában

1.1 Már hagyománnyá vált, hogy a közös agrárpolitika (KAP) küszöbön álló reformjaival az EGSZB részletesen és korai szakaszokban foglalkozik – ha csak lehetséges, megelőzve az Európai Bizottság közleményeit vagy jogalkotói szövegeit. Sőt, az Európai Bizottság felkérésére készült, „Állapotfelmérés és a KAP jövője 2013 után” című 2007-es feltáró véleménnyel⁽¹⁾ az EGSZB volt az első európai intézmény, amely komolyabban elgondolkodott a közös agrárpolitika jövőjéről.

1.2 Mind 2008 második félévében a francia, mind pedig 2009 első félévében a cseh tanácsi elnökség ideje alatt voltak törekvések a KAP 2013 utáni alakulásáról szóló vita előmozdítására, ezek azonban még nem jártak eredménnyel. Mivel a mezőgazdasági tanács eddig tartózkodott az ennek tartalmával és módoszataival kapcsolatos megállapításoktól, az EGSZB most feltétlenül szükségesnek tart egy aktuális „kiegészítő véleményt” a lényeges új fejleményekről. A 2008-as „állapotfelmérés” után ez átvezetés lenne a KAP 2013 utáni jövőjéről szóló vitához. Az EGSZB szükségesnek tartja ezenkívül egy további, mélyreható véleményt kidolgozását a KAP egész témaköréről.

1.3 A mezőgazdasági miniszterek tanácsa által a KAP állapotfelméréséről 2008 novemberében hozott határozat óta az agrárpiacokon részben drasztikus visszaesések következtek be. Különösen drámai a tej árának csökkenése. Az EGSZB szerint a biztonsági hálókat, beleértve a még érvényes mennyiségi szabályozásokat, újra felül kell vizsgálni arra vonatkozóan, hogy alkalmasak-e az ilyen helyzetek enyhítésére.

2. A KAP 2013 utáni továbbfejlesztésének kiindulási feltételei

2.1 A 2005-ös KAP-reform messzemenően függetlenítette a mezőgazdasági közvetlen kifizetéseket a termeléstől, egyes tagállamokban pedig részben vagy egészen átszervezték a kifizetések regionális elosztását. A közvetlen kifizetések mellett a vidékfejlesztési intézkedések jelentik az uniós agrárpolitika második jelentős pillérét. A közvetlen kifizetésekkel együtt a „multifunkcionalitás” értelmében a cél a versenyképes, ugyanakkor szociális és ökológiai szempontból fenntartható mezőgazdaság.

2.2 Az európai fogyasztók biztos és viszonylag kedvező árú élelmiszerellátása évtizedeken át magától értetődőnek és problémamentesnek tűnt. Az elkövetkező évtizedekre azonban világszerte növekvő árakat jósolnak mind a mezőgazdasági, mind a nem mezőgazdasági nyersanyagok (pl. a nyersolaj) esetében. Ugyanakkor az árak egyre nagyobb volatilitására is számítani kell.

2.3 Figyelmeztető jelnek tekintendő, hogy az elmúlt két évben rendkívüli mértékben ingadoztak a fontos mezőgazdasági termékek termelői árai, legutóbb szélsőségesen alacsony árakkal, pl. a tej és a gabona esetében. Az élelmiszerellátás biztonságának szociális vetülete – különösen az alacsony jövedelműek esetében – a jövőben ismét megnövekedett jelentőséggel bír majd. Annál is inkább, mert az agrárpiacok általában különösen érzékenyek az áringadozásokra, amelyek kedvezőtlen hatással járhatnak az ellátás és a mezőgazdasági üzemek stabilitására. Emellett nyilvánvalóan jelentős egyenlőtlenségek léteznek az élelmiszerláncban. A koncentrált kiskereskedelemről kiindulva erős gazdasági nyomás nehezedik az elsődleges mezőgazdasági termelésre és a feldolgozási szakaszokra. Vita bontakozott ki arról, hogy az élelmiszerláncban a mezőgazdaság méltányos arányban részesül-e a haszonból.

⁽¹⁾ HL C 44., 2008.2.16., 60. o.

2.4 Az Európai Unió és a tagállamok magas szintű célokat követnek az élelmiszer-biztonság, a környezetvédelem, az éghajlatvédelem és az állatvédelem terén. Ez az európai mezőgazdasági modell egyik fontos része. A 2003/2005-ös KAP-reform keretében az a döntés született, hogy a függetlenített támogatásokat az alapvető szabványok betartásához és a „jó mezőgazdasági és ökológiai állapot” fenntartásához kötik (ún. feltételeesség). Emellett az alapvető elem mellett a reform olyan agrár-környezetvédelmi intézkedéseket tartalmaz, amelyek 2007 óta már nem jelentenek ösztönzést. A mezőgazdaság környezetpolitikai és társadalmi céljainak elérésére irányuló támogatási politika szerkezetét a 2013 utáni időszakra vonatkozóan tovább kell majd fejleszteni. Az EGSZB ismételten hangsúlyozta azt az alapvető nézetét, mely szerint nem jó út, ha az európai mezőgazdaság kizárólag a világgiazi körülményekhez, illetve a világgiazi árakhoz igazodik.

2.5 Az említett célok és feladatok teljesítéséhez a 2014–2020 időszakban megfelelő pénzügyi eszközökre lesz szükség. A közös agrárpolitikára fordított kiadások aránya az EU bruttó hazai termékének (GDP) jelenleg kevesebb mint 0,4 százaléka. Állandó feladatot fog jelenteni a polgárok tájékoztatása arról, hogy milyen társadalmi szempontból fontos feladatokat támogatnak a közös agrárpolitika költségvetéséből. A mezőgazdasági kiadásoknak az EU összköltségvetéséhez viszonyított aránya 1993 és 2013 között mintegy 50 százalékról 33 százalékra csökken.

3. A viták és a döntések várható menetrendje

3.1 A Tanácsban a francia és a cseh elnökség alatt már folytak, illetve folynak az uniós agrárpolitika 2013 utáni alakításáról szóló első viták.

3.2 Ennek alapján az Európai Bizottság újjáalakulása után, előreláthatólag 2010 őszén fogja politikai vitára bocsátani a 2013 utáni agrárpolitikával kapcsolatos első megfontolásokat (közleményt). Ennek kapcsán figyelembe kell majd venni a küszöbönálló „pénzügyi felülvizsgálatot” is. A 2013 utáni KAP-ról szóló jogalkotási javaslatok közzététele 2011 közepére várható. A Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság így 2012 első felében dönthetne azokról.

3.3 A Lisszaboni Szerződés következtében az Európai Parlament első ízben kap együttdöntési jogot a közös agrárpolitika terén. A Parlamentnek ez a megerősítése lényeges kedvező hatásokkal jár majd a KAP 2013 utáni továbbfejlesztéséről szóló vitára nézve.

4. Megjegyzések a KAP továbbfejlesztéséről szóló vitához

4.1 A KAP 2013 utáni továbbfejlesztéséről szóló vitának az EGSZB szerint továbbra is a multifunkcionális mezőgazdaság

mintáját kell követnie, amely piacorientált módon működik, és ugyanakkor társadalmi érdekeket is szolgál. A KAP 1992 óta lezajlott reformjai megpróbálták elsimítani a nemzetközi piacnyitást (kulcsszó: dohai forduló) és a magas társadalmi követelmények (kulcsszavak: megelőző fogyasztóvédelem, környezetvédelem és állatvédelem) közötti célkonfliktust. Ennek az agrárpolitikának a 2013 utáni folytatásához továbbra is szükséges a KAP megfelelő finanszírozása.

4.2 A közvetlen mezőgazdasági kifizetések eszköze továbbra is központi jelentőségű lesz a KAP-on belül. Az EGSZB szerint meg kell változtatni a funkcióját, ha fenn akarjuk tartani. A szabályozott piaci árak csökkentését kiegyenlítő funkció visszaszorul majd, másfelől új funkciók jelennek meg a társadalmi szolgáltatások és közjavak biztosítása terén. A jelenlegi válsághelyzetet és az agrárpiacon várható áringadozásokat tekintve egyre nagyobb jelentőségű lesz a stabilizációs és az ellátást biztosító feladat. A KAP így a fogyasztók számára is hasznos lesz. Hasonlóképpen az éghajlatvédelmi szempontokat is jobban figyelembe kell venni.

4.3 Az agrárpolitika „első és második pilléréből” álló, jelenleg alkalmazott kombinációt alapjában véve folytatni kellene, de még jobban össze kellene hangolni. Megint jobban kell figyelni a KAP-nak a tagállamokban való egységes átültetésére. Mindezekelőtt azonban a támogató intézkedéseket alaposabban meg kell indokolni és pontosabban meg kell határozni célkitűzéseiket.

4.4 Az EGSZB elvárja, hogy az egyes üzemek és tagállamok között történelmi okokból különböző nagyságú közvetlen kifizetések 2013 után közeledjenek egymáshoz. Ehhez objektív mércéket kell kidolgozni, amelyek figyelemmel vannak a különböző strukturális, természeti és mezőgazdasági-éghajlati viszonyokra. Figyelembe kell venni továbbá a vidékfejlesztési támogatás pénzügyi eszközei terén az egyes régiók között fennálló nagy különbségeket. Az EGSZB szerint ügyelni kell arra, hogy a tagállami átültetés során a közös agrárpolitika ne vegyen egyre széttartóbb irányokat.

4.5 A néhány fontos agrárpiacon bekövetkező erős árcsökkenést tekintve az EGSZB hatékony lépéseket vár el annak érdekében, hogy biztosítható legyen a mezőgazdaság méltányos aránya az értékteremtési láncban.

Az EGSZB ezenkívül következtetéseket is vár arról, hogy a globális konjunktúraválságból adódó tapasztalatokra tekintettel a jövőben hogyan kell kiigazítani az agrárpiacon biztonsági hálóit.

4.6 A mezőgazdasági üzemeknek, illetve az agrárágazatnak a piac és a verseny alakulásához való alkalmazkodási folyamatát az EGSZB szerint továbbra is segíteni kell, például intenzív támogatás révén, melynek célja a minőség, az élelmiszerbiztonság javítása vagy az erőforrások kímélő felhasználása. Még fontosabbnak tűnik azonban a termelők és a termelői szervezetek piaci helyzetének erősítése. A jövőbeli KAP-nak magában kell foglalnia olyan eszközöket, amelyek révén a tagállamok kellően rugalmasan finanszírozhatják e prioritásokat, és ösztönözhetik azon ágazatokat, amelyek ezt éppen a leginkább igénylik.

4.7 Ahol a mezőgazdasági üzemek versenyképessége határokba ütközik, például a hátrányos helyzetű és a hegyvidéki területeken, ott ezeket az EGSZB szerint ésszerűen kompenzálni kell, hogy ezeket a területeket a jövőben mezőgazdaságilag hasznosítani lehessen. A tejtermelő gazdaság – amelyet az EU-ban kb. 60 százalékban a hátrányos helyzetű területeken, ezen belül kb. 25 százalékban hegyvidéki területeken űznek – példájából kiderül, hogy az állami ártámogatás és más agrárpiaci szabályozások feladása a hátrányos helyzetű területeken különösen erős gazdasági nyomást eredményezhet.

4.8 A vidékfejlesztés támogatása során jobban figyelembe kell venni a demográfiai problémákat (pl. az infrastruktúra és

a képzett munkaerő rendelkezésre állását). Ha egyes hagyományos termelési régiókban egész termelési ágak (pl. cukor, tej, dohány) kerülnek a tönk szélére, akkor különleges kiigazító intézkedések szükségesek. Emellett például a munkahelyi biztonság szociális szempontjait is figyelembe kell venni.

4.9 Fennáll a veszélye, hogy az ösztönző elem hivatalos megszűnése után az agrár-környezetvédelmi intézkedések dezorientálttá válnak. Annak érdekében, hogy a termelők a jövőben is ezeket a támogató intézkedéseket részesítsék előnyben, az EGSZB a keletkezett költségek megtérítésén felül a termelők környezeti teljesítményeinek hatékony honorálását is követeli. Ilyen honorálást kell kialakítani a termelőknek az éghajlatvédelem és az állatvédelem terén végzett tevékenységeiért is.

4.10 A „cross compliance”, vagyis a feltételeesség elvét a területhez közzé kötött kifizetések esetében először 2000-ben vezették be önkéntes alapon, majd 2005-ben kötelezően. Egyrészt az Európai Számvevőszék bírálja a túl felületes kezelést, másrészt a termelők és a helyi ellenőrző hatóságok kritizálják a túl nagy bürokratikus terhet. Az EGSZB körültekintő továbbfejlesztést ajánl: a feltételeesség kritériumainak módosítására tett valamennyi javaslat esetében alaposan meg kell vizsgálni, hogy ténylegesen javuláshoz vezetnek-e.

Kelt Brüsszelben, 2009. szeptember 30-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI